

Voorwoord

Sprookjes, mythen en verhalen bieden méér dan vermaak en tijdverdrijf. We kunnen er belangrijke inzichten en lessen uit putten. Zo zijn ze ook bedoeld, ontstaan in tijden van mondelinge overlevering, omdat de meeste mensen nog niet konden schrijven en lezen. En je wilde niet al te bevoogdend zijn in je goede raad, maar verpakte die daarom in een mooi verhaal. De verhalen in dit boek komen uit verschillende culturen en geloven, en stammen uit verschillende tijden. De meeste blijken ernstig van toon, sommige groots en andere pietluttig, een enkele humoristisch. Ook dat laatste moet, want het leven is nu eenmaal te mooi om het alleen serieus te nemen. De gebruikte verhalen zijn kort en opzettelijk niet in detail uitgewerkt. Net als bij een pop met slechts vage gelaatstrekken kunnen we in het verhaal zelf de plooien leggen, zodat de eigen vragen, noden en behoeften worden belicht. Ze reiken kennis aan en geven richting over belangrijke levensvraagstukken. Denk aan kwesties van tempo en snelheid bij mensen, de invloed van levensgebeurtenissen, zinloosheid en ervaring van schuld, leiding nemen; maar met bezieling. Moeilijkheden die we kunnen oplossen en zaken die we vooral hebben te dragen en aanvaarden. De verhalen in dit boek zijn van ver voor Christus tot recent. Dat andere zielen van heel vroeger ook worstelden met vergelijkbare zaken als wijzelf, biedt toch wel troost en stelt ook gerust. We zouden wel gek zijn om die oudere wijsheden onbenut te laten.

Eerder verschenen twee boeken vanuit dezelfde gedachte maar met andere verhalen. In 'Lessen voor zorgverleners. Verteld door heldinnen als

Assepoester, Sneeuwwitje en anderen' (2017) vormden de nu bekende kindersprookjes, verhalen en idolen de springplank tot lessen voor de dagelijkse begeleiding. Hieropvolgend was 'Lessen van Aladdin, Hans en Grietje en vele anderen. Voor professionals in de zorg' (2018) meer gericht op behandelaars en leidinggevendenden in de zorg. In dit boek, 'Verhalen voor (zorg)begeleiders', richten we ons vooral op universele menselijke onderwerpen.

De gepresenteerde verhalen in dit boek prikkelen de verbeelding. Ze kunnen niet echt gebeurd zijn, wat de vraag wekt wat de schrijver ermee bedoelde. Een bekende hoogleraar in de ouderenpsychologie, Hans Thomae, schreef dat de waarneming en betekenis die we geven aan situaties, méér de impact bepalen ervan dan de feitelijkheden. Hoe we naar een situatie kijken, is weer afhankelijk van onze belangrijkste stokpaardjes en wensen. Ofwel: onze verbeelding, onze geest is aan de macht. En dat is ook wat we nodig hebben om lief te hebben, zaken voor elkaar te krijgen, risico te nemen en te beschermen. De verhalen in dit boek bestaan uit een verloop maar ook uit beelden. Beelden die onze fantasie prikkelen en complexe en vage werkelijkheden samenvatten. Een beeld zegt immers vaak meer dan duizend woorden. De lezer gaat er zelf mee aan de slag, het is aan haar of hem om de kracht en wijsheid uit de verhalen te lichten. Die verbeeldingskracht is niet altijd te peilen en niet te onderschatten. Sprookjes kunnen weliswaar onwerkelijk en gek lijken, maar het verschil met de werkelijkheid en hoe wij in onze verbeelding daarmee aan de haal gaan is ook wel relatief.

Daarvoor dit prikkelend en vermakelijk voorbeeld. In de periode dat dit boek wordt afgerond, is een kunstwerk van Banksy bij Sotheby's geveild voor meer dan een miljoen euro: 'Girl with a balloon'. Een eenvoudige zwart-wit-tekening van een meisje dat een rode, hartvormige ballon loslaat. Op de site van Sotheby's is het werk aangeprezen als 'een kitscherig embleem van pathetiek', en 'helemaal toegesneden op de korte attentionspan van het huidige tijdperk'. Ofwel: 'Koop voor een miljoen deze prul want u bent een oppervlakkige lul.' Geen gangbare verkooptechniek, lijkt me. Het werk zelf heeft tot uiteenlopende en diepzinnige interpretaties geleid, zoals die van het meisje in de overgangsfase naar jonge vrouw, die de ware passie moet loslaten. De afbeelding is in vele variaties terug te vinden: op kaarten, bedrukte T-shirts, theemokken en meer.

Maar nu komt het. Zodra het werk is afgehamerd voor meer dan een miljoen, zien alle aanwezige kunstexperts tot hun verbijstering de afbeelding door de lijst schuiven. Waar ze naar buiten komt, is ze versnipperd in dunne repen. Later blijkt de kunstenaar jaren terug een papierversnipperaar in de lijst te hebben ingebouwd, die hij dus vlak na de verkoop activeerde.

Toont hij met zijn actie een vette middelvinger naar de elitaire koper die met flitsgeld of andermans duiten dit werk aanschafft? Staat de actie symbool voor onze korte aandachtspanne? Zodat de koper nu eens net als Jan met de pet mag ervaren hoe het voelt als je vermogen voor je ogen verdampt of beter versnipperd? Of is het een briljante actie van Banksy om zijn naam nóg meer bekendheid te geven? De gekozen verklaring zegt daarbij natuurlijk veel over de opvattingen en leefwereld van de persoon in kwestie. En die verbeelding is dus weer de bepalende factor voor denkrichting, welbevinden en wel of niet passend gedrag.

Maar nu het voorlopige sluitstuk. Op internetfora wordt door kunstkeners en het 'volk' extatisch gereageerd op deze act. En de 'elitaire' koper? Zij vertelt een dag later dat ze het werk zal houden; er wordt al gespeculeerd dat dit later een ultiem moment in de kunstgeschiedenis zal blijken en dat het werk méér dan zijn waarde zal houden. Kortom, de realiteit is minimaal zo maf als de nu volgende verhalen. Sprookjes zijn ook opgebouwd uit beelden met een verhaallijn. Die beelden zijn krachtig, passend, waardevol, al naargelang de betekenis die we er zelf in kunnen leggen en vinden.

Mede naar Geert Beulens, 'Banksy zegt iets over jou', *NRC, Opinie*, 12 oktober 2018, p. 18.



Literatuur

- Geelen, R. (2017). *Lessen voor zorgverleners. Verteld door heldinnen als Assepoester, Sneeuwwitje en anderen*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Geelen, R. (2018). *Lessen van Aladdin, Hans en Grietje en vele anderen. Voor professionals in de zorg*. Oud-Turnhout/'s-Hertogenbosch: Gompel&Svacina.